

СПРАВЕДЛИВОСТТА ИМА ЛИЦЕ

есе

Християна Микова 15 г., 1Хд клас, обл. Варна, Община Варна, гр. Варна,
Професионална гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“

Ръководител: Сабина Алексиева
СПРАВЕДЛИВОСТТА ИМА ЛИЦЕ

„Правосъдието е справедливост в действие!“
Жозеф Жобер

Често си представяме справедливостта като антична статуя - Темида с превръзка на очите, везни в едната ръка и меч в другата. Тази алегория ни учи, че справедливостта трябва да бъде сляпа за пристрастия и безпощадна към нарушенията. Но докато седя в час по история и слушам за възхода и паденията на империите, за борбите за граждански права и за кървавите революции, започвам да си мисля, че тази „сляпа“ справедливост е само теория. В реалния живот, в нашето съвремие, справедливостта не е безлична статуя. Тя има лице. И това лице се оформя от всеки един от нас.

Справедливостта не е просто спазване на закона. Историята ни дава десетки примери за закони, които са били дълбоко несправедливи - от робството в Античността до расовата сегрегация в по-близкото минало. Следователно, справедливостта е нещо по-високо от буквата на закона, тя е моралният компас, който ни казва кое е „правилно“.

В девети клас учим за Просвещението и за идеите на мислители като Джон Лок и Жан-Жак Русо. Те ни казват, че справедливостта е обществен договор. Ние се съгласяваме да живеем заедно, спазвайки правила, за да защитим общото благо. Но тук идва големият въпрос: какво се случва, когато договърът не работи за всички? Тогава справедливостта губи своето човешко лице и се превръща в механизъм за потисничество. Затова истинската справедливост изисква постоянна активност, а не пасивно подчинение.

Няма справедливост без права, но няма и права без отговорност. Това е един от най-важните уроци, които моето поколение трябва да научи. Днес често чувам връстниците си да казват: „Аз имам право на това“ или „Това е моят личен избор“. И това е чудесно - демократичното общество ни дава тази свобода. Но справедливостта има и друго лице - лицето на човека, който осъзнава, че неговото право свършва там, където започва правото на другия.

Отговорността е „невидимата“ страна на справедливостта. Когато изхвърляме боклук на улицата, когато се държим агресивно в социалните мрежи или когато преписваме на контролно, ние нарушаваме този фин баланс. Справедливостта изисква от нас да бъдем честни първо пред себе си. Лицето на справедливостта е лицето на ученика, който признава грешката си, или на гражданина, който плаща данъците си, защото знае, че те отиват за общото здравеопазване и образование. Без лична отговорност, правата са само думи върху лист хартия.

Демокрацията е единствената система, която позволява на справедливостта да има много лица. В една тоталитарна държава справедливостта има само едно лице - това на лидера или на единствената партия. В демократичното общество обаче справедливостта има лицето на протестиращия на площада, на журналиста, който разкрива корупция, и на съдията, който отсъжда според съвестта си, а не под натиск.

Но демокрацията е и уязвима. Тя изисква участие. Ако ние, като млади хора, решим, че политиката не ни интересува и че „нищо не зависи от нас“, ние доброволно изтриваме чертите от лицето на справедливостта.

Справедливостта в обществения живот се проявява чрез прозрачност. Когато виждаме, че институциите работят еднакво за богатия и за бедния, за известния и за обикновения човек, тогава виждаме лицето на една здрава демокрация. Социалната справедливост е може би най-трудният тест за едно общество - да осигури равен старт на всички, независимо от техния социален статус или етническа принадлежност.

Ако се огледаме в днешния обществен живот, ще видим много примери, в които справедливостта търси своето лице. Виждаме го в доброволците, които отиват в райони, засегнати от природни бедствия, за да помогнат на непознати. Това е справедливост в действие - възстановяване на баланса там, където природата или съдбата са го нарушили.

От друга страна, виждаме и липсата на лице. В ерата на фалшивите новини и дезинформацията, справедливостта често бива скрита зад маски. Когато някой бива нападнат онлайн без доказателства, това е „дигитално линчуване“, което няма нищо общо със справедливостта. Истинската справедливост изисква търсене на истината, критично мислене и изслушване на всички страни. Тя не бърза да осъжда, тя се стреми да разбере.

Като деветокласничка, често се чувствам малка в този сложен свят на политически интереси и глобални конфликти. Но вярвам, че справедливостта започва от малките неща. Тя е в начина, по който се отнасяме към новия съученик, който не говори добре езика ни. Тя е в смелостта да кажем „това не е честно“, дори когато всички останали мълчат.

Справедливостта има лицето на всеки, който отказва да бъде безразличен. Историята не се пише само от велики личности; тя се пише от милиони анонимни хора, които са избрали да постъпят справедливо в критичен момент. Моето лице, твоето лице, лицата на нашите родители и учители - всички ние заедно рисуваме портрета на справедливостта в нашето време.

В заключение, справедливостта не е само идеал, към който се стремим, а процес, в който участваме. Тя не е „някъде там“, в съдебните зали или в историческите книги. Тя е тук и сега. Правата, отговорността и демокрацията са инструментите, чрез които ние оформяме нейното лице. Ако искаме да живеем в справедлив свят, трябва първо да погледнем в огледалото и да се запитаем: какво лице придавам аз на справедливостта днес? Защото справедливостта не е сляпа - тя ни гледа право в очите и очаква от нас да бъдем нейната жива защита.